

SAMARBEID OM SOLIDARITET

Vi er stolt av og setter stor pris på det langsiktige samarbeidet med LO Stat. Det bidrar til at våre partnerorganisasjoner i Bolivia kan gjøre en enda større innsats for å redusere ulikheten ikke bare mellom fattig og rik, men også mellom kvinner og menn.

Bolivia har over 30 offisielle språk, og er blant landene i verden med størst biologisk mangfold. Selv om utviklingen de siste årene har gått i riktig retning, forblir landet blant Sør-Amerikas fattigste. Det er avhengig av bistand, har store utenlandslån og er fortsatt preget av stor økonomisk og sosial ulikhet og diskriminering av urfolk.

I 2009 vedtok Bolivia en ny grunnlov som sikret rettighetene til de 36 urfolksgruppene i landet, ga staten kontroll over naturressurser som olje, gass, og vann, og økte selvstyret i de ulike regionene. Bolivia ble erklært som en flernasjonalt stat (estado plurinacional),

og det ble gjennomført flere reformer som reduserte fattigdom og ulikhet.

Dette ble ikke godt mottatt av den tradisjonelle makteliten på høyresida, som i forbindelse med presidentvalget i november 2019 gjennomførte et kupp med støtte fra hæren. En høyreorientert overgangsregjering satt midlertidig, inntil sosialistene vant nyvalget i 2020, og kandidaten for *Bevegelsen for sosialisme* (MAS), Luis Arce, ble president.

MAS har sterkest støtte fra fattige urfolk på landsbygda og deler av middelklassen. Tradisjonelt har de største konfliktene i Bolivia dreid seg om jordrettigheter. Nå handler de også om utnyttelse av naturressursene. Fagforeninger og urfolksgrupper vil ha større statlig kontroll over gassinntektene.

Verdens øyne er for tiden naturlig nok mest rettet mot grusomhetene som utspiller seg i Ukraina og Palestina. Likevel er det viktig at vi fortsetter å støtte

våre samarbeidspartnere i andre deler av verden.

Vi vil rette en stor takk til LO Stat for støtten. Sammen kan vi styrke bolivianske organisasjoner for urfolk, småbønder og kvinner og deres kamp for de mest sårbare gruppene. Vi ser fram til å fortsette det gode samarbeidet.

Jan Olav Andersen
styreleder i Norsk Folkehjelp

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, sanitet og redningstjeneste, humanitær mine- og eksplosivrydding og flyktning- og integreringsarbeid. Norsk Folkehjelp har rundt 16 000 medlemmer i Norge, og 2300 ansatte i 31 land.

NORSK FOLKEHJELP I BOLIVIA

Norsk Folkehjelp jobbet i Bolivia i perioden 1983–93, og startet opp igjen i 2005. Vårt overordnede mål i landet er å styrke urfolksorganisasjoner som mobiliserer for demokratisering og rettferdig fordeling.

Hovedsamarbeidspartnerne våre er den nasjonale urfolksbondebevegelsen og urfolkskvinnebevegelsen, og de regionale avdelingene deres i Cochabamba og Santa Cruz. Samarbeidet er knyttet til

organisasjonsutvikling, med særlig vekt på lederutvikling og politisk skolerung.

Mange ledere i den sosiale bevegelsen har gått inn i lokal, regional og nasjonal politikk og forvaltning, og det er behov for å utvikle nye ledere.

Det er også et stort ønske om og behov for politisk skolerung for medlemmer på ulike nivåer for å lære hvordan det politiske systemet er bygd opp, og hvordan de kan delta for å påvirke politiske prosesser og utvikle lover.

Våre partnere jobber for jordreform og landrettigheter for småbrukere, bedre prisvilkår og markedstilgang for deres produkter, og for matsuverenitet. Vi støtter også programmer som tar opp urfolks historie og organisering, menneskerettigheter, kontroll over

naturressursene og kvinners deltakelse i organisasjon og samfunnsliv.

Mediene i Bolivia er dominert av en liten, urban elite. Norsk Folkehjelps samarbeidspartnere jobber for å utvikle grasrotmedier, med et spesielt fokus på nærradioer. Støtten omfatter programutvikling, programlederutvikling, teknisk opprustning og kompetansebygging. Blant annet har det blitt etablert tre nasjonale nettverk. De samarbeider om utveksling av programmer, ekspertise og teknologi.

Utgitt av: Norsk Folkehjelp
Trykk: LO Media
Layout og tilrettelegging: Kirsti Knudsen og Anne Vines
Foto: Norsk Folkehjelp

I 2022 ble det gjennomført 27 workshop-er i 11 av de 16 provinsene i Cochabamba, med 1205 deltakere. 20 prosent av deltakerne var ungdom mellom 18 og 30 år, og 79 prosent av deltakerne hadde lederroller på lokalt eller regionalt nivå.

POLITISK OG ORGANISATORISK OPPLÆRING STYRKER SAMHOLD OG SAMARBEID

De siste årene har Bolivia vært preget av de politiske sårene og spenningene forårsaket av kuppet i 2019 og etterspillet under de facto-regjeringen fram til gjenopprettelsen av demokratiet i november 2020.

Unity Pact, en landsdekkende allianse av grasrotorganisasjoner som arbeider for jordreform, urfolks rettigheter og demokratisk utvikling, er en viktig alliert for det nåværende regjeringspartiet MAS (Movement for Socialism).

De folkelige organisasjonene bygger seg opp for å styrke rettsstaten og forhindre et nytt kupp. I Cochabamba har bondeorganisasjonene La Unica, som organiserer både menn og kvinner, og kvinneorganisasjonen Las Bartolinas etablert et program for politisk og organisatorisk opplæring for å styrke samholdet, forbedre kommunikasjonsstrategiene sine

og utvikle planer for samfunnsendring.

Programmet, som støttes av Norsk Folkehjelps samarbeidsorganisasjon COMUNA, er spesielt utviklet for å gi opplæring til lokale og regionale ledere. Derfor deltar representanter fra organisasjonenes lokale ledelse og tekniske team, samt lokale myndigheter, alltid i opplæringen.

COMUNA utviklet opplæringsprogrammet etter innspill fra La Unica og Las Bartolinas, og hadde ansvaret for temainnholdet, materialproduksjonen, logistikken, undervisningen, evalueringer av arrangementene og sluttevalueringen.

Arminda Condori er generalsekretær i kvinneorganisasjonen Las Bartolinas, som har etablert et program for politisk og organisatorisk opplæring.

Opplæringsprogrammet tar opp spørsmål som er viktige for deltakernes arbeidshverdag.

BÅDE TEORI OG PRAKSIS

Bolivia er inndelt i ni administrative departementer. Planen var å gjennomføre workshop-er i alle de 16 provinsene i Cochabamba-departementet, men det viste seg å være for ambisiøst. Imidlertid ble det til sammen gjennomført 27 workshop-er i 11 provinser med 1205 deltakere – nesten halvparten kvinner. 20 prosent av deltakerne var ungdom mellom 18 og 30 år, og 79 prosent av deltakerne hadde lederroller på lokalt eller regionalt nivå.

La Unica og Las Bartolinas fikk også økonomisk og logistisk støtte fra lokale myndigheter til å gjennomføre opplæringen. I tillegg ble det inngått en avtale mellom de to organisasjonene og det bolivianske kunnskapsdepartementet om å utdele vitnemål til dem som fullførte hele programmet, som gikk over tre todagers økter – åtte timer om dagen.

TAR OPP LOKALE SPØRSMÅL

Opplæringen ble organisert lokalt og tok opp spørsmål som er viktige i deltakernes hverdag, landbruksproduksjon og lokal økonomi. I tillegg sto temaer som den aktuelle politiske situasjonen, historiske analyser og debatter om likestilling og kjønnsbasert vold på dagsordenen.

Erfaringene fra 2022 viser at planene var for ambisiøse, og det ble nødven-

dig med justeringer, med blant annet færre forelesninger og bedre plass til deltakerne. De praktiske øvelsene må gi rom for utveksling av kunnskap og aktiv deltakelse fra kvinner og folk i ulike aldersgrupper. Derfor lønner det seg å starte med temaer som er av stor lokal interesse, for så å introdusere resten av programmet. Alt dette er forbedret i programmet for 2023.

Norsk Folkehjelps samarbeidspartnere Las Bartolinas og La Unica har etablert et program i Cochabamba for å gi lokale og regionale ledere kunnskap som er viktig for utviklingen av lokalsamfunnet.

BOLIVIA

Offisielt navn: **Estado Plurinacional Bolivia (Den flernasjonale staten)**

Hovedstad: **La Paz**

Flateinnhold: **1 098 581 km²**

(Norge: 385 000 km²)

Folketall: **11 millioner (juli 2020)**

Offisielle språk: **Spansk, quechua, aymara og guarani**

Religion: **Katolikker (77 %), evangelister og protestanter**

Gjennomsnittsalder: **25,3 år**

(Norge: 39,5 år)

Forventet levealder: **72,5 år (Norge: 82 år)**

BNI pr. innbygger: **9400 PPP\$**

(Norge: 118 440 PPP\$)

Kilder: Verdensbanken, FN, CIA - The World Factbook

GI DITT BIDRAG

Vi håper LO Stats utvidede organisasjon vil støtte opp om samarbeidsavtalen og bidra økonomisk til arbeidet i Bolivia. Bruk konto-nummer 9001 08 76000 og merk med «Bolivia».

FÅ INFORMASJON

For spørsmål og informasjon, kontakt: Egil André Aas i LO Stat, tlf.: 928 40 455, e-post: egilandre.aas@lostat.no, eller Heidi Gulbrandsen Smerud i Norsk Folkehjelp, tlf.: 916 24 293, e-post: heidis@npaid.org.

FØLG OSS

facebook.com/folkehjelp
twitter.com/norskfolkehjelp
Norsk Folkehjelp,
Postboks 8844 Youngstorget. 0028 OSLO.
Tlf.: 22 03 77 00
www.folkehjelp.no